

Beroepscode van de NVO

Editie 2025

03	Inhoudsopgave
04	Voorwoord
10	De beroepscode in Artikelen
10	Nvo beroepscode - algemene bepalingen <i>Artikel 1–4</i>
14	Positie cliënt en wettelijke vertegenwoordigers <i>Artikel 5–8</i>
17	Algemene beginselen van de beroepsuitoefening <i>Artikel 9–17</i>
24	Het aangaan van een professionale relatie <i>Artikel 18–26</i>
28	Gedragsregels tijdens de professionele relatie <i>Artikel 27–33</i>
31	Dossier <i>Artikel 34–39</i>
35	Rapportage <i>Artikel 40–43</i>
38	Verstrekken van gegevens in verband met wetenschappelijk onderzoek, onderwijs, supervisie en intervisie <i>Artikel 44–46</i>
39	College van Toezicht en College van Beroep <i>Artikel 47–50</i>
40	Bijlage
40	Ouderschap, gezag en (echt)scheiding
46	Referentietabel
46	Nummering artikelen NVO beroepscode 2021 en 2025

VOORWOORD

De vorige versie van de NVO-beroepscode stamt uit 2017, met een lichte juridisch-technische aanpassing in 2021. Na zeven jaar werd het tijd om te bekijken op welke punten herziening nodig is, bijvoorbeeld vanwege verandering van wetgeving, uitspraken van tuchtcolleges, maatschappelijke ontwikkelingen en vragen om verheldering van leden.

Al is de beroepscode op een aantal punten veranderd, de herziene NVO-beroepscode bouwt voort op de vorige versies. Opbouw en karakter van de NVO-beroepscode blijken goed aan te sluiten bij de ontwikkelingen in het veld en zijn daarom dezelfde gebleven.

NVO staat voor kwaliteit en vakbekwaamheid

De NVO wil haar leden in staat stellen om hun beroep met passie en vakbekwaam uit te oefenen opdat kinderen en jongeren veilig en gezond opgroeien en volwassenen en ouderen in een afhankelijkheidsrelatie zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen.¹ Het internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en het VN-verdrag inzake de Rechten van Personen met een handicap zijn daarbij belangrijke pijlers. De NVO staat voor kwaliteit van haar leden en wil hun vakbekwaamheid borgen. Daarbij is de NVO-beroepscode dé professionele standaard voor alle NVO-leden in alle verschillende werkvelden waarin pedagogen en onderwijskundigen² werkzaam zijn zoals in de jeugdhulp, het onderwijs, de gehandicaptenzorg, de ouderenzorg en de (geestelijke) gezondheidszorg.

¹ Uit de missie en visie in het NVO Meerjarenbeleidsplan 2023–2026.

² In dit voorwoord en in de beroepscode wordt met de term 'pedagoog' ook bedoeld op de onderwijskundige.

Functie NVO-beroepscode

De beroepscode geeft richting en invulling aan het begrip 'zorg van een goed pedagoog'. Op grond van de beroepscode kunnen pedagogen hun handelen en hun beslissingen beroepsethisch bepalen en verantwoorden.

De beroepscode kan een steun zijn wanneer er eisen of voorwaarden worden gesteld die op gespannen voet staan met de kwaliteit die de pedagoog wil bieden. Als dat gebeurt kunnen pedagogen zich op de NVO-beroepscode beroepen. Zij zijn gebonden aan de beroepscode en daarmee aan de normen waaraan een goed pedagoog behoort te voldoen.

Ten slotte is de beroepscode ook de norm waaraan het NVO College van Toezicht en in hoger beroep het NVO College van Beroep het handelen van pedagogen toetst als een cliënt, een belanghebbende of een beroepsgenoot een klacht over dit handelen indient.

Beroepscode en professionele autonomie

De NVO-beroepscode borgt randvoorwaarden voor een goede kwaliteit van de professionele relaties die pedagogen met hun cliënten aangaan. Een belangrijk aspect in deze professionele relaties is het voorop stellen van de belangen van de cliënt. Bijvoorbeeld bij de bepalingen over het toestemmingsvereiste, de informatie- en geheimhoudingsplicht van de pedagoog en de dossierrechten van de cliënt. Ofschoon de belangen van de cliënt voor de pedagoog voorop staan kan het zijn dat de pedagoog soms anders moet beslissen. Dit is vooral aan de orde als de belangen van jeugdigen of die van personen die door de aard of ernst van hun beperking in een afhankelijkheidsrelatie verkeren ten opzichte van hun cliënt of van anderen, botsen met de belangen van de cliënt. Precies in dit soort situaties biedt de beroepscode – binnen de grenzen van de wetgeving die voor het werk van pedagogen geldt – ruimte voor professionele autonomie.

In een aantal bepalingen van de beroepscode krijgt de pedagoog de mogelijkheid om, voor zover noodzakelijk, tot een andere afweging te komen. Dat gebeurt met de formulering: 'tenzij de pedagoog meent dat

(het toepassen van de betreffende regel) in strijd is met de zorg van een goed pedagoog'. Vanzelfsprekend dient dit te gebeuren op basis van een zorgvuldige afweging van alle belangen, waarbij de belangen van de jeugdige of die van een persoon die door de aard of ernst van zijn beperking in een afhankelijkheidsrelatie verkeert, de eerste overweging vormt. Daarmee geeft de beroepscode invulling aan artikel 3 van het VN Kinderrechtenverdrag en aan de strekking van het VN Gehandicaptenverdrag.

Eén beroepscode voor alle leden

Er is, net als in eerdere versies, gekozen voor een beroepscode met algemene normen die gelden voor alle NVO-leden, ongeacht hun werkveld of hun functie. Zouden hiervoor specifieke voorschriften worden gegeven dan wordt daarmee geen recht gedaan aan de variëteit en de complexiteit van de professionele relaties die pedagogen aangaan. Van pedagogen mag worden verwacht dat zij de normen uit de beroepscode zelf vertalen naar hun eigen werkveld en hun eigen functie.

Mede door het algemene karakter van de NVO-beroepscode is het onmogelijk en ook niet gewenst om in de beroepscode uitgewerkte antwoorden te geven op verschillende vragen die zich in de praktijk voor kunnen doen. Daarin voorziet het beroepsethisch spreekuur voor de leden evenals de handreikingen en de 'antwoorden op veel gestelde vragen' op het ledendeel van de NVO-website. Deze en andere digitale documenten werken de normen van de NVO-beroepscode nader uit en worden regelmatig aangepast als nieuwe wetgeving of een uitspraak van een tuchtcollege daar aanleiding toe geeft.

NVO-beroepscode voor pedagogen zonder cliëntrelaties

Veel bepalingen in de beroepscode richten zich op de professionele relatie tussen de pedagoog en de cliënt. Van pedagogen die zelf geen cliëntrelaties hebben, bijvoorbeeld omdat zij werkzaam zijn als begeleider of supervisor, als adviseur, beleidsmedewerker, onderzoeker, leidinggevende of bestuurder,

wordt verwacht dat zij zich in hun begeleidende, adviserende of leidinggevende rol laten leiden door de bepalingen over de pedagoog-cliënt relatie en door de algemene bepalingen van de NVO-beroepscode.

Voor een beperkt aantal pedagogen zal ook indirect de relatie pedagoog-cliënt niet aan de orde zijn omdat zij het werkveld verlaten hebben. Voor deze NVO-leden zijn vooral de algemene bepalingen van de NVO-beroepscode van belang, zoals het niet schaden van het vertrouwen in de beroepsgroep.

NVO-beroepscode en SKJ-registratie

Voor (post)masterpedagogen die zijn geregistreerd in het Kwaliteitsregister Jeugd geldt de NVO-beroepscode, ook als zij geen lid zijn van de NVO. Wordt er een klacht over hun handelen ingediend bij het SKJ-tuchtcollege dan wordt dit handelen getoetst aan de NVO-beroepscode.

NVO-beroepscode en BIG-registratie

Ook voor BIG-geregistreerde orthopedagogen-generalist geldt de NVO-beroepscode, ook als zij geen lid zijn van de NVO. Wordt er een klacht over hun handelen ingediend bij een regionaal tuchtcollege voor de gezondheidszorg, dan toetst dit college het handelen van de orthopedagoog-generalist aan de NVO-beroepscode.

Belangrijkste wijzigingen

Bij het ontwikkelen van deze versie van de beroepscode is veel aandacht besteed aan toegankelijk en helder taalgebruik. Daarom zijn sommige artikelen (gedeeltelijk) herschreven en is een aantal nieuwe begripsbepalingen toegevoegd, zoals 'bekwaam', 'meldrecht' en 'professionele standaard'.

Ook is er naar gestreefd om de bepalingen in de beroepscode zo te formuleren dat ze richtinggevend zijn in alle werkvelden waarin pedagogen werkzaam zijn zoals in de jeugdhulp, het onderwijs, de gehandicaptenzorg, de ouderenzorg en de (geestelijke) gezondheidszorg.

In de beroepscode zijn meer voetnoten opgenomen dan in eerdere versies het geval was. Deze voetnoten bevatten verwijzingen naar een ander artikel in de beroepscode, naar documenten of toelichtingen. Deze laatste twee hebben als doel een vertaalslag naar de praktijk te maken en zijn formeel geen deel van de beroepscode.

De normen voor samenwerken met andere professionals maken in deze versie deel uit van het hoofdstuk over de uitvoering van de professionele relatie met de cliënt en staan niet langer in een apart hoofdstuk. Zo wordt uitgedrukt dat samenwerken met andere professionals in de zorg voor de cliënt voor pedagogen eerder regel is dan uitzondering. In verband hiermee is er een uitgebreidere bepaling opgenomen over het delen van informatie over de cliënt als pedagogen met andere professionals samenwerken.

Nieuw in de beroepscode is een algemene bepaling waarin de norm 'zorgvuldig omgaan met informatie over een cliënt' concreet wordt ingevuld. De zorgvuldigheidseisen van deze bepaling gelden in alle situaties waarin een pedagoog informatie over een cliënt vastlegt, of mondeling of schriftelijk informatie over een client aan een ander verstrekt. Eveneens nieuw zijn bepalingen over het voortijdig beëindigen van de zorgrelatie en over het opstellen van verklaringen die cliënten in willen brengen in een rechtszaak of waaraan zij rechten hopen te ontlenuen.

Bijlage: ouderschap

Uit vragen aan de NVO beroepsethische en juridische helpdesk en uit klachtzaken blijkt dat pedagogen behoefte hebben aan meer informatie over de juridische aspecten van ouderschap, gezag en scheiding. Daarom was in de vorige versie al een bijlage toegevoegd met informatie over de juridische positie van ouders. Deze bijlage is opnieuw opgenomen en geactualiseerd.

Ontwikkelproces

De NVO-beroepscode is herzien door een werkgroep bestaande uit leden van de NVO uit de verschillende werkvelden, de juriste van het NVO-bureau en een extern projectleider. In een voorbereidende fase zijn relevante

wijzigingen in de wetgeving geïnventariseerd, evenals recente uitspraken van tuchtcolleges en vragen die leden aan de beroepsethische en juridische helpdesk stelden. Ook is gekeken naar de beroepscode van andere beroepsverenigingen. Ten slotte is via de digitale nieuwsbrief voor de NVO-leden een oproep gedaan om met wensen te komen voor een nieuwe beroepscode. Op basis hiervan heeft de projectgroep een concept voor de herziene NVO-beroepscode geschreven. Dit concept is voorgelegd aan het NVO-bestuur, de NVO-ledenraad, het NVO College van Toezicht, het NVO College van Beroep en de SKJ-tuchtcolleges. Een definitieve versie is ter vaststelling voorgelegd aan het NVO bestuur en de NVO ledenraad.

NVO BEROEPSCODE - ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1 Werkingsfeer

1. Deze beroepscode geldt vanaf 1 januari 2025 en vervangt de beroepscode van 2021.
2. Met de term 'pedagoog' wordt in de beroepscode bedoeld: ieder (aspirant-)lid van de NVO.
3. De beroepscode geldt voor al het beroepsmatig handelen en nalaten van de pedagoog, ongeacht of de pedagoog hiervoor een financiële vergoeding ontvangt, en in alle rollen die de pedagoog kan hebben, zoals: adviseur, begeleider, behandelaar, beleidsmedewerker, bestuurder, bijzonder curator, diagnosticus, docent, (getuige)-deskundige, mediator, supervisor, onderzoeker of therapeut.
4. Als het wettelijk kader waarin de pedagoog werkzaam is op onderdelen afwijkt van de beroepscode, volgt de pedagoog de wet- en regelgeving die voor deze onderdelen geldt.¹ Bij al het ander handelen en nalaten volgt de pedagoog de beroepscode.
5. Ook niet beroepsmatig handelen en nalaten valt onder de beroepscode als de pedagoog zich uitdrukkelijk als pedagoog manifesteert én dit handelen invloed kan hebben op het vertrouwen in het vakgebied, in de beroepsgroep of in individuele pedagogen. Zoals het geval kan zijn bij uitingen in de sociale media en bij het handelen in de privésfeer.

Artikel 2 Handelen naar inhoud en geest van de beroepscode

1. De pedagoog handelt naar de letter en de geest van de beroepscode.
2. De pedagoog laat zich in zijn handelen leiden door de belangen van de cliënt, zoals uitgewerkt in de beroepscode. De pedagoog kan op grond van lid 3 of lid 4 in bijzondere situaties tot een afweging komen waarin de belangen van de cliënt niet of maar gedeeltelijk leidend zijn.

¹ Als voor de pedagoog een wet geldt die afwijkt van de beroepscode gaat deze wet vóór de beroepscode. Dit kan o.a. het geval zijn bij het handelen in het kader van de Wet zorg en dwang, de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg en bij het uitvoeren van de taken van de Raad voor de Kinderbescherming.

3. Als de pedagoog op grond van de beroepscode tot een afweging van belangen, tot een keuze of tot een beslissing moet komen die een jeugdige raakt, vormen de belangen van de jeugdige de eerste overweging.²
4. De bepaling van lid 3 geldt ook voor belangen van meerderjarige personen die vanwege de ernst of zwaarte van hun beperking in een afhankelijkheidsrelatie verkeren.³
5. De beroepscode is ook leidend als de pedagoog geen directe contacten heeft met cliënten maar advies, begeleiding, ondersteuning, training of opleiding biedt aan (aanstaande) collega's, bijvoorbeeld in de vorm van werkbegeleiding, onderwijs of supervisie.

Artikel 3 Klachtrecht

Iedere belanghebbende heeft het recht een klacht in te dienen over het handelen of nalaten van een lid van de NVO op grond van het niet naleven van de beroepscode. De klacht kan worden ingediend bij het College van Toezicht zoals bedoeld in artikel 47.

Artikel 4 Begripsomschrijvingen

In deze beroepscode wordt verstaan onder:

bekwaam: de competentie van de pedagoog om de zorg van een goed pedagoog te bieden op basis van opleiding, bij- en nascholing en werkervaring;

beroepsmatig handelen: ieder handelen en nalaten als pedagoog;

blokkeringsrecht: het recht van de cliënt om te weigeren dat een externe opdrachtgever geïnformeerd wordt over een rapportage die op de cliënt betrekking heeft;

² Zoals vastgelegd in artikel 3 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

³ Conform de strekking van het Internationaal Verdrag inzake de bescherming van de Rechten van Personen met een Handicap. Ook ouderen kunnen onder de bescherming van het verdrag vallen als zij door een lichamelijke of verstandelijke beperking of door een neurocognitieve stoornis in een afhankelijkheidsrelatie verkeren.

cliënt: de (rechts)persoon of de (rechts)personen op wie het handelen in een professionele relatie rechtstreeks is gericht;⁴

cliëntensysteem: de personen met wie de cliënt in gezinsverband leeft of heeft geleefd, of met wie de cliënt in een nauwe persoonlijke betrekking staat en die relevant zijn voor de professionele relatie;⁵

dossier: de papieren of elektronische verzameling van gegevens, vastgelegd door de pedagoog in verband met de kwaliteit en de continuïteit van de professionele relatie. Tot het dossier behoren ook beeld- en geluidsopnamen, ruwe testgegevens en uitslagen van (neuro) biologische metingen;

externe opdrachtgever: de persoon of rechtspersoon, niet zijnde de cliënt, het cliëntensysteem of de verwijzer, die de opdracht voor het beroepsmatig handelen geeft;

jeugdige: de minderjarige persoon op wie het handelen in een professionele relatie rechtstreeks is gericht, of op wie het handelen in een professionele relatie indirect is gericht omdat een ouder of opvoeder cliënt is van de pedagoog;

meldrecht: het recht om, zonder toestemming van de cliënt, informatie over de cliënt te verstrekken aan Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming of de gezinsvoogd van een gecertificeerde instelling;

opdracht: de afspraken die een pedagoog met de opdrachtgever maakt over de vraagstelling, de voortgang, de rapportage en de financiële en procedurele aspecten van het beroepsmatig handelen;

opdrachtgever: de cliënt, de vertegenwoordiger van de cliënt of de externe opdrachtgever die de opdracht voor het beroepsmatig handelen geeft;

pedagoog: (aspirant-)lid van de NVO;

persoonlijke werkaantekeningen: informatie die de pedagoog in het kader van de professionele relatie vastlegt als persoonlijke geheugensteun voor

⁴ Het handelen van de pedagoog in de professionele relatie kan op meer personen zijn gericht, bijvoorbeeld op de ouders en hun kind. In dat geval zijn de ouders en het kind alle drie cliënt van de pedagoog.

⁵ Zo behoren een oudere zus, een huisvriend of een partner van de cliënt tot het cliëntensysteem, als de professionele relatie zich niet op hen richt maar zij wel relevant zijn voor de professionele relatie van de pedagoog met de cliënt.

de voorlopige gedachtevorming en die niet tot het dossier behoort, tenzij de pedagoog deze informatie deelt met een ander;

professionele relatie: de relatie die de pedagoog beroepshalve aangaat met een cliënt naar aanleiding van een (hulp)vraag, gericht op advisering, consultatie, diagnostiek, begeleiding, mediation, behandeling of wetenschappelijk onderzoek;

professionele standaard: het geheel van normen die invulling geven aan wat pedagogen verstaan onder de zorg van een goed pedagoog, zoals te vinden in de beroepscode, kwaliteitsstandaarden, richtlijnen, gedragsregels, veldnormen, uitspraken van tuchtcolleges, handreikingen en relevante wet- en regelgeving;

toestemming: iedere vrije, specifieke en op voldoende informatie berustende wilsuiting waarmee de cliënt of zijn vertegenwoordiger verklaart in te stemmen met een aanbod of een voorstel van de pedagoog. De cliënt kan zijn toestemming schriftelijk, digitaal of mondeling geven;

wettelijk vertegenwoordiger: degene die het gezag uitoefent over een minderjarige, en degene die op grond van de wet optreedt als vertegenwoordiger van een meerderjarige;

wilsonbekwaam ter zake: De beoordeling van een deskundige dat een cliënt in een concrete situatie niet in staat is tot een redelijke waardering van zijn belangen. Op grond van de wet⁶ zijn in ieder geval wilsonbekwaam alle cliënten tot twaalf jaar.

⁶ Wet op de geneeskundige behandelovereenkomst (Wgbo) en de Jeugdwet.

POSITIE CLIËNT EN WETTELIJKE VERTEGENWOORDIGERS

Artikel 5 Verplichtingen van de pedagoog jegens de cliënt

De pedagoog komt zijn verplichtingen uit de beroepscode na jegens de cliënt, tenzij artikel 6 of 7 anders bepalen.

Artikel 6 Positie van de cliënt en zijn wettelijk vertegenwoordiger(s)

1. Bij het vragen van toestemming aan de cliënt⁷ en bij het uitoefenen van dossierrechten of rechten t.a.v. de rapportage, komt de pedagoog zijn verplichtingen na jegens:
 - de cliënt die 16 jaar of ouder is;
 - de cliënt en zijn wettelijk vertegenwoordiger(s)⁸ als de cliënt al wel 12 maar nog geen 16 jaar oud is;⁹ ¹⁰
 - zijn wettelijk vertegenwoordiger(s) als de cliënt nog geen 12 jaar oud is.
2. De pedagoog kan, als de wettelijk vertegenwoordiger(s) geen toestemming geeft of geven, toch een professionele relatie aangaan met een cliënt die al wel 12 maar nog geen 16 jaar is:

⁷ Op grond van de wet en de beroepscode moet de pedagoog o.a. toestemming aan de cliënt vragen voor het aangaan van een professionele relatie, voor het verstrekken van informatie over de cliënt aan derden en voor het bij derden opvragen van informatie over de cliënt.

⁸ Zie voor de positie van de wettelijk vertegenwoordiger(s) van de minderjarige de bijlage bij de beroepscode 'Ouderschap, gezag en scheiding'.

⁹ Ter toelichting op het geven van toestemming voor het verstrekken van informatie over de jeugdige aan derden: De Jeugdwet en de Wgbo bepalen dat de jeugdige tussen 12 en 16 jaar hier zelf over beslist. In de bepaling van artikel 6 lid 1 is aansluiting gezocht bij de pedagogische praktijk waarin gezaghebbende ouders en jeugdige hier samen over beslissen omdat de informatie ook vaak over de ouders en de gezinssituatie gaat. De pedagoog kan een uitzondering maken op dit samen beslissen, als hij meent dat meebeslissen door de ouders strijdig is met de zorg van een goed pedagoog.

¹⁰ De wettelijk vertegenwoordigers en de jeugdige hebben ieder een eigen, zelfstandig recht op inlichtingen, inzage en kopie van het dossier als de jeugdige tussen 12 en 16 jaar is. De pedagoog heeft geen toestemming van de jeugdige nodig voor het geven van inlichtingen, inzage en kopie aan de wettelijke vertegenwoordiger(s). De pedagoog kan een uitzondering maken en deze rechten van de wettelijk vertegenwoordiger(s) beperken in verband met de zorg van een goed pedagoog, zie artikel 7 lid 3.

- als de cliënt de professionele relatie weloverwogen blijft wensen, ondanks het ontbreken van toestemming van de wettelijk vertegenwoordiger(s); óf
- als het aangaan van de professionele relatie dringend noodzakelijk is om ernstig nadeel bij de cliënt te voorkomen of af te wenden.¹¹

Artikel 7 Positie van de wilsonbekwame cliënt en zijn vertegenwoordiger

1. Als een bij voorkeur onafhankelijke deskundige vaststelt dat een cliënt van 12 jaar of ouder wilsonbekwaam ter zake is, komt de pedagoog zijn verplichtingen zoals bedoeld in artikel 6 lid 1 na jegens de volgende vertegenwoordigers:
 - als de cliënt nog geen 18 jaar oud is, degene(n) die gezag over hem uitoefen(t)en;
 - als de cliënt 18 jaar of ouder is:
 - a. de door de rechter benoemde curator of mentor, en als deze er niet is;
 - b. de persoon die door de cliënt schriftelijk is gemachtigd om hem te vertegenwoordigen, en als deze er niet is;
 - c. de echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel van de cliënt, en als deze er niet is of als deze niet als vertegenwoordiger wil of kan optreden;
 - d. een ouder, een meerderjarig kind, een meerderjarige broer of zus, een grootouder of een meerderjarig kleinkind van de cliënt, tenzij geen van hen als vertegenwoordiger op wil treden.
2. In alle gevallen waarin de pedagoog zijn verplichtingen nakomt jegens de vertegenwoordiger(s), zorgt de pedagoog ervoor dat de cliënt zijn mening kan geven. De pedagoog legt deze mening vast in het dossier en hecht passend belang aan de mening van de cliënt, gelet op zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau.

¹¹ Zie voor een uitvoerige toelichting op lid 1 en 2 de 'Wegwijzer Zorgvuldig handelen bij toestemming voor jeugdhulp': mijn.nvo.nl/publicaties/handreikingen.

3. De pedagoog komt zijn verplichtingen van artikel 6 lid 1 na jegens de in lid 1 genoemde vertegenwoordiger(s), tenzij de pedagoog meent dat het nakomen van deze verplichtingen in strijd is met de zorg van een goed pedagoog.
4. De pedagoog legt in zijn dossier vast welke deskundige de wils(on) bekwaamheid van de cliënt heeft vastgesteld en wanneer dit is gebeurd. De pedagoog legt ook vast wie als vertegenwoordiger van de wilsonbekwame cliënt optreedt.
5. De pedagoog die de rol vervult van deskundige zoals bedoeld in lid 1, legt in het dossier vast op basis van welke feiten en omstandigheden hij meent dat de cliënt wils(on)bekwaam ter zake is. Ook wordt vastgelegd of, en zo ja wie daarover om advies is gevraagd.

Artikel 8 Gelijkaardigheid van twee wettelijk vertegenwoordigers¹²

Als een minderjarige cliënt twee wettelijk vertegenwoordigers heeft, komt de pedagoog de verplichtingen uit deze beroepscode op gelijke wijze na jegens beide wettelijk vertegenwoordigers. Dit wil zeggen dat de pedagoog:

- aan beide wettelijk vertegenwoordigers toestemming vraagt voordat hij de professionele relatie met de cliënt aangaat;¹³
- de opdracht niet aangaat als een van de wettelijk vertegenwoordigers zijn toestemming weigert, tenzij artikel 6 lid 2 van toepassing is;
- beide wettelijk vertegenwoordigers actief en op gelijke wijze informeert over de uitvoering van de opdracht;
- beide wettelijk vertegenwoordigers desgevraagd ondersteunt in hun rechten ten aanzien van het dossier en van rapportages zoals beschreven in de artikelen 38, 39, 42 en 43.

¹² Zie de bijlage 'Ouderschap, gezag en scheiding', bij de beroepscode.

¹³ Zie voetnoot 11.

ALGEMENE BEGINSELEN VAN DE BEROEPSUITOEFENING

Artikel 9 Deskundig, bekwaam en bevoegd

1. De pedagoog houdt zijn professionele deskundigheid op peil, volgt relevante bij- en nascholing en neemt zo nodig deel aan intervisie en supervisie.
2. De pedagoog is bevoegd om een opdracht te aanvaarden als de pedagoog op grond van opleiding, bij- en nascholing en werkervaring bekwaam is om de zorg te bieden van een goed pedagoog.¹⁴
3. De pedagoog is zelf verantwoordelijk voor het beoordelen of hij bekwaam is om de opdracht uit te voeren. Deze eigen verantwoordelijkheid van de pedagoog geldt ook als de pedagoog in dienstverband of anderszins werkt voor, of in opdracht van een derde.
4. De pedagoog volgt in zijn beroepsmatig handelen en nalaten de professionele standaard.

Artikel 10 Zorgvuldig

1. De pedagoog handelt met respect voor de zelfstandigheid, de verantwoordelijkheid en de gelijkwaardigheid van de cliënt en spant zich op basis daarvan in om daadwerkelijk samen te werken met de cliënt.
2. De pedagoog stelt zich toetsbaar op ten opzichte van de cliënt. In geval van onvrede van de cliënt over de professionele relatie, zoekt de pedagoog samen met de cliënt naar een oplossing, voor zover dit redelijkerwijs mogelijk is. De pedagoog handelt volgens het (wettelijk) klacht- en tuchtrecht dat voor hem geldt.
3. De pedagoog behandelt personen in gelijke gevallen op gelijke wijze.
4. De pedagoog ondersteunt het recht van de cliënt om andere deskundigen te consulteren, bijvoorbeeld in het kader van een second opinion.
5. De pedagoog is in zijn beroepsmatig handelen en nalaten zorgvuldig tegenover een ieder.

¹⁴ De pedagoog dient daarnaast in sommige situaties te beschikken over een registratie, zoals een BIG-registratie voor de orthopedagoog-generalist.

Artikel 11 Zorgvuldig omgaan met informatie over de cliënt¹⁵

De pedagoog gaat zorgvuldig te werk bij het vastleggen van informatie over de cliënt in een dossier of een schriftelijke rapportage en bij het verstrekken van informatie over de cliënt aan derden. Dit wil zeggen dat de pedagoog:

- niet meer informatie vastlegt of verstrekt dan noodzakelijk is voor het doel van het dossier, de rapportage of de informatieverstrekking;
- feiten van meningen scheidt;
- zo nodig ook de zienswijze(n) van de cliënt vermeldt;
- de bron vermeldt als de informatie van een ander afkomstig is en de cliënt hierover informeert voor zover deze informatie nog niet bij de cliënt bekend is;
- alleen een professioneel oordeel vermeldt voor zover de pedagoog over voldoende deskundigheid beschikt om tot dit oordeel te komen én dit professioneel oordeel noodzakelijk is voor het doel van het dossier, de rapportage of de informatieverstrekking.

Artikel 12 Geheimhouding en toestemming vragen

1. Vanwege het vertrouwelijk karakter van de professionele relatie is de pedagoog verplicht tot geheimhouding van alles wat de pedagoog door de professionele relatie van de cliënt weet.
2. Als de pedagoog meent dat het in het belang van de cliënt is dat informatie over de cliënt wordt verstrekt aan een derde, zet de pedagoog zich in om deze informatie door de cliënt zelf te laten geven. Of de pedagoog vraagt de cliënt expliciet om toestemming voor het verstrekken van de noodzakelijke informatie. Daarbij gelden de artikelen 5 tot en met 8.
3. Voordat de pedagoog om toestemming vraagt, legt de pedagoog de cliënt uit: aan wie hij informatie wil verstrekken, om welke informatie het gaat en waarom het verstrekken van deze informatie nodig is. Vervolgens vraagt de pedagoog de cliënt om toestemming en wijst er op

¹⁵ Zie voor extra informatie de NVO Handreiking over het beroepsgeheim en het verstrekken van informatie in bijzondere situaties: mijn.nvo.nl/publicaties/handreikingen.

dat de cliënt zijn toestemming te allen tijde schriftelijk, digitaal of mondeling in kan trekken. Het intrekken van toestemming heeft geen terugwerkende kracht.

4. De cliënt kan schriftelijk, digitaal of mondeling toestemming geven. De schriftelijk of digitaal gegeven toestemming voegt de pedagoog toe aan het dossier. Bij een mondelinge toestemming maakt de pedagoog een aantekening in het dossier waaruit blijkt wie, wanneer, voor het verstrekken van welke informatie toestemming heeft gegeven.
5. Bij het verstrekken van informatie houdt de pedagoog zich aan de zorgvuldigheidseisen van artikel 11.
6. De pedagoog bewaakt de geheimhoudingsplicht bij het gebruik van e-mail en andere digitale vormen van informatieverstrekking, evenals bij het gebruik van sociale media. De pedagoog neemt de maatregelen die redelijkerwijs nodig zijn om te waarborgen dat er geen misbruik van de informatie over de cliënt wordt gemaakt en dat deze niet bekend wordt bij onbevoegden.

Artikel 13 Wettelijke plicht om informatie te verstrekken

1. De geheimhoudingsplicht van artikel 12 geldt niet als de wet de pedagoog verplicht om informatie te verstrekken. Deze wettelijke plicht is aan de orde als:
 - de gezinsvoogd tijdens een ondertoezichtstelling van een jeugdige de pedagoog om informatie vraagt over de jeugdige en/of over zijn ouder(s)¹⁶. De pedagoog verstrekt aan de gezinsvoogd de informatie over de cliënt die noodzakelijk is voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling;¹⁷
 - een toezichthouder om informatie vraagt voor zover deze toezichthouder op grond van de wet vanwege zijn toezichtstaak inzage heeft in het dossier;

¹⁶ Onder 'ouder' wordt in deze bepaling verstaan de ouder met of zonder gezag, de stiefouder, de feitelijk verzorger en de voogd.

¹⁷ Zie voor het recht van de pedagoog om op eigen initiatief informatie aan de gezinsvoogd te verstrekken artikel 15 lid 4.

- een leerling naar een andere school voor (speciaal) primair of voortgezet onderwijs gaat. In dat geval is de school verplicht om het onderwijskundig rapport¹⁸, met daarin ook de informatie van de pedagoog over de leerling, aan de nieuwe school te verstrekken;
 - het Centraal Bureau voor Statistiek over de informatie moet beschikken in verband met de beleidsinformatie jeugd;
 - de informatie voor de gemeente noodzakelijk is in verband met de toegang tot, of de bekostiging, controle of fraudebestrijding van jeugdhulp.¹⁹
2. In de in lid 1 bedoelde situaties:
- verstrekt de pedagoog de informatie die noodzakelijk is voor het doel van de wettelijke informatieplicht;
 - informeert de pedagoog de cliënt vooraf over de informatieverstrekking;
 - komt de pedagoog voor zover mogelijk tegemoet aan eventuele bezwaren van de cliënt tegen de informatieverstrekking, én
 - houdt de pedagoog zich aan de zorgvuldigheidseisen van artikel 11.
3. In geval van informatieverstrekking aan de gezinsvoogd of van toezending van een onderwijskundig rapport aan een andere school, geeft de pedagoog de cliënt eerst de gelegenheid om zijn zienswijze aan de te verstrekken informatie toe te voegen.

Artikel 14 Informeren van de (wettelijk) vertegenwoordiger(s)

1. De pedagoog heeft geen toestemming nodig voor het verstrekken van informatie aan de wettelijk vertegenwoordiger(s) van een cliënt die nog geen 16 jaar oud is. De pedagoog informeert de wettelijk vertegenwoordiger(s) actief over de uitkomsten van diagnostiek en onderzoek en over de begeleiding, de therapie of de behandeling.²⁰

¹⁸ Het onderwijskundig rapport bevat: administratieve gegevens, informatie over de leerresultaten en over het verzuim, informatie over de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling en over eventuele begeleiding die hij heeft (gehad).

¹⁹ Zie voor een uitvoerige toelichting de Handreiking 'Zorgvuldig gegevens verstrekken aan gemeenten bij jeugdhulp': mijn.nvo.nl/publicaties/handreikingen.

²⁰ Zie voetnoot 10.

2. Als de pedagoog meent dat het informeren van de wettelijk vertegenwoordiger(s) in strijd is met de zorg van een goed pedagoog, kan de pedagoog besluiten om deze informatieverstrekking te beperken.
3. Lid 1 en 2 gelden ook voor het informeren van de vertegenwoordiger(s) van een cliënt vanaf 16 jaar die wilsonbekwaam ter zake is.

Artikel 15 Wettelijke meldrechten

1. Als de pedagoog een redelijk vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld heeft, kan de pedagoog – zo nodig zonder toestemming van de cliënt – een melding doen bij Veilig Thuis. De pedagoog volgt bij signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld de stappen van de meldcode die op hem van toepassing is om tot een zorgvuldig besluit te komen over het al dan niet doen van een melding.
2. Als Veilig Thuis de pedagoog om informatie over de cliënt of leden van het cliëntsysteem vraagt, kan de pedagoog – zo nodig zonder toestemming – informatie aan Veilig Thuis verstrekken voor zover deze informatie noodzakelijk is voor het doen van onderzoek naar, of voor het beëindigen van een situatie van huiselijk geweld of kindermishandeling.
3. De pedagoog kan op verzoek of op eigen initiatief – zo nodig zonder toestemming – informatie over de cliënt of leden van het cliëntsysteem verstrekken aan de Raad voor de Kinderbescherming, voor zover deze informatie noodzakelijk is voor de uitoefening van (een van) de taken van de Raad voor de Kinderbescherming.
4. De pedagoog kan – zo nodig zonder toestemming van de cliënt – op eigen initiatief informatie over de onder toezicht gestelde jeugdige of zijn ouder(s)²¹ aan de gezinsvoogd verstrekken, voor zover deze informatie noodzakelijk is voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling.
5. Als Veilig Thuis of de Raad voor de Kinderbescherming de pedagoog verzoekt om informatie over de cliënt of leden van het cliëntsysteem:
 - a. vraagt de pedagoog naar het doel van de verstrekking en beoordeelt of dit doel ook op een andere wijze kan worden bereikt. Als dit doel niet op een andere wijze kan worden bereikt;

²¹ Zie voetnoot 16.

- b. zoekt de pedagoog, voordat informatie wordt verstrekt, contact met de cliënt en beschrijft welke informatie hij wil verstrekken. Alleen als er concrete aanwijzingen zijn dat het contact met de cliënt de veiligheid van de cliënt of die van een ander kan bedreigen, kan de pedagoog afzien van het contact met de cliënt;
 - c. beoordeelt de pedagoog of het doel van de informatieverstrekking zoals beschreven in lid 2 en 3 opweegt tegen de belangen die de cliënt heeft bij geheimhouding;
 - d. beantwoordt de pedagoog bij voorkeur digitaal of schriftelijk de vragen die bij voorkeur ook digitaal of schriftelijk worden gesteld en komt daarbij, voor zover mogelijk, tegemoet aan eventuele bezwaren van de cliënt tegen de informatieverstrekking en houdt zich aan de zorgvuldigheidseisen van artikel 11;
 - e. de pedagoog doet geen uitspraken over leden van het cliëntsysteem met wie hij zelf geen contact heeft gehad;
 - f. de schriftelijke beantwoording van de vragen legt de pedagoog vast in zijn dossier. Heeft de pedagoog de informatie mondeling of telefonisch verstrekt, dan vraagt de pedagoog om een digitale of schriftelijke weergave van het besprokene ter accordering. De geaccordeerde tekst legt de pedagoog vast in zijn dossier. De pedagoog zendt een kopie van de geaccordeerde tekst, dan wel de schriftelijke beantwoording, toe aan de cliënt.
6. De bepalingen van lid 5 onder b tot en met f gelden ook als de pedagoog op eigen initiatief informatie over de cliënt verstrekt aan de Raad voor de Kinderbescherming of aan de gezinsvoogd zoals bedoeld in lid 3 en 4.

Artikel 16 Conflict van plichten

1. Buiten de situaties zoals beschreven in de artikelen 12 lid 2, 13, 14 en 15 kan de pedagoog besluiten om zonder toestemming van de cliënt de geheimhouding te doorbreken op grond van een conflict van plichten. Dit is het geval als de pedagoog verplicht is te zwijgen op grond van het beroepsgeheim, maar tegelijkertijd zich verplicht voelt om derden informatie te verschaffen. Hiervoor gelden de volgende voorwaarden:

- de pedagoog heeft gedaan wat redelijkerwijs mogelijk was om toestemming van de cliënt te krijgen om de geheimhouding te doorbreken, of de pedagoog meent dat geen toestemming kan worden gevraagd vanwege de veiligheid van de cliënt, van de pedagoog of die van anderen; én
 - de geheimhouding levert (een aanzienlijk risico van) ernstige schade op voor de cliënt, of voor een ander; én
 - er is geen andere weg dan het doorbreken van de geheimhouding om (het aanzienlijk risico op) ernstige schade te voorkomen, of te beperken; én
 - het is aannemelijk dat door het doorbreken van de geheimhouding (het aanzienlijk risico op) ernstige schade kan worden voorkomen of beperkt; én
 - de pedagoog meent, alles afwegend, dat de belangen die de cliënt of een ander heeft bij het doorbreken van de geheimhouding zwaarder wegen dan de belangen die de cliënt heeft bij geheimhouding; én
 - de pedagoog verstrekt niet meer informatie dan noodzakelijk is om (het aanzienlijk risico op) ernstige schade te voorkomen of te beperken.
2. Voordat de pedagoog tot een besluit komt, consulteert hij minimaal één deskundige collega.
 3. De pedagoog legt de afweging die hij maakt en het besluit dat hij neemt vast in het dossier.
 4. Bij het verstrekken van informatie op grond van lid 1 houdt de pedagoog zich aan de zorgvuldigheidseisen van artikel 11.

Artikel 17 Professionele en maatschappelijke verantwoordelijkheid

1. De pedagoog onthoudt zich in zijn professioneel handelen van publieke gedragingen, bijvoorbeeld in de (sociale) media, die het vertrouwen in het vakgebied, de beroepsgroep of individuele collega's kunnen schaden.
2. De pedagoog die in het kader van zijn beroepsmatig handelen weet heeft van een handelwijze of een situatie die bedreigend of schadelijk kan zijn voor een cliënt, of voor een lid van het cliëntsysteem, doet datgene wat ter afwending hiervan noodzakelijk is en wat past bij de

omstandigheden en de professionele verantwoordelijkheid. Dit geldt ook als de pedagoog niet rechtstreeks met de cliënt of het lid van het cliëntensysteem bemoeienis heeft en ongeacht of de handelwijze of situatie aan de orde is in de eigen instelling of elders.

HET AANGAAN VAN EEN PROFESSIONELE RELATIE

Artikel 18 Toestemming van de cliënt

1. Voor het aangaan van een professionele relatie is toestemming van de cliënt vereist, zoals beschreven in de artikelen 5 tot en met 8.²²
2. De cliënt kan schriftelijk, digitaal of mondeling toestemming geven. De schriftelijk of digitaal gegeven toestemming voegt de pedagoog toe aan het dossier. Als de cliënt zijn toestemming mondeling geeft, maakt de pedagoog een aantekening daarvan in het dossier.

Artikel 19 Beoordelen van de eigen bekwaamheid en zo nodig verwijzen

1. De pedagoog beslist op grond van zijn bekwaamheid, zoals beschreven in artikel 9, en op grond van zijn mogelijkheden, of hij een professionele relatie met de cliënt aangaat.
2. Zo nodig verwijst de pedagoog de cliënt naar een andere professional die passende zorg kan bieden. In dat geval spant de pedagoog zich in om het contact tussen de cliënt en/of de opdrachtgever en de andere professional tot stand te brengen. Bij informatieverstrekking in verband met de verwijzing neemt de pedagoog de geheimhouding van artikel 12 in acht.

Artikel 20 Weigeren van een professionele relatie vanwege strijd met de beroepscode

De pedagoog weigert een professionele relatie aan te gaan of voort te zetten, als hij weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat de uitvoering hem in conflict zal brengen met de beroepscode.

²² Zie voetnoot 11.

Artikel 21 Informeren van de cliënt over de professionele relatie

1. Voordat de pedagoog een professionele relatie aangaat met de cliënt verstrekt hij de cliënt de voor deze relatie relevante informatie. De pedagoog doet dit op een voor de cliënt duidelijke wijze en onderzoekt of de cliënt de informatie zodanig heeft begrepen dat hij een zorgvuldig besluit kan nemen over het al dan niet aangaan van de professionele relatie. Bij het informeren van de cliënt gelden de artikelen 5 tot en met 8.
2. De informatie zoals bedoeld in lid 1 bevat tenminste:
 - het doel en de aard van de professionele relatie (advisering, begeleiding, behandeling, consultatie, diagnostiek, wetenschappelijk onderzoek) inclusief de positie van de cliënt en de rol van de pedagoog;
 - de methoden en middelen die de pedagoog gebruikt en eventuele (neven)effecten hiervan;
 - de geschatte duur en de wijze van beëindigen van de professionele relatie, onverlet de mogelijkheid van verlenging;
 - mogelijke alternatieven voor de professionele relatie, ook als deze niet door de pedagoog worden geboden;
 - indien van toepassing, het honorarium dat de pedagoog in rekening zal brengen bij de cliënt;
 - de gebondenheid van de pedagoog aan de beroepscode.
3. De pedagoog informeert de cliënt ook over de gegevensverwerking die zal plaatsvinden en het doel ervan. De pedagoog wijst de cliënt op zijn dossierrechten en zijn rechten ten aanzien van rapportages, zoals beschreven in de artikelen 38, 39, 42 en 43. Heeft de cliënt in geval van een rapportage aan een externe opdrachtgever op grond van artikel 43 geen recht op blokkering, dan meldt de pedagoog dit uitdrukkelijk aan de cliënt.
4. Als de pedagoog in het kader van de professionele relatie met andere professionals samenwerkt geeft de pedagoog bij het aangaan van de professionele relatie een beschrijving van de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende professionals die betrokken zijn.
5. In geval van samenwerking zoals bedoeld in lid 4 kan de pedagoog de informatieplicht (gedeeltelijk) overdragen aan een andere professional.

In dat geval onderzoekt de pedagoog in zijn eerste contact met de cliënt of deze al in voldoende mate is geïnformeerd.

Artikel 22 Informeren van de opdrachtgever over financiële en andere voorwaarden

Voordat de pedagoog een professionele relatie aangaat, informeert hij de opdrachtgever, indien aan de orde, over de hoogte van het honorarium en over eventuele andere voorwaarden waaronder hij de opdracht zal aanvaarden.

Artikel 23 In vrijheid beslissen over het aangaan van de professionele relatie

De pedagoog draagt er zorg voor dat de cliënt en/of de opdrachtgever de beslissing over het aangaan van een professionele relatie verantwoord en in vrijheid kunnen nemen.

Artikel 24 Professionele relatie waarvoor geen toestemming nodig is

De pedagoog heeft geen toestemming nodig voor het aangaan of voortzetten van een professionele relatie als deze is gebaseerd op een opdracht van een externe opdrachtgever die daartoe een wettelijke bevoegdheid heeft.²³ De pedagoog informeert de cliënt over deze professionele relatie (of de al dan niet gewijzigde voortzetting daarvan) zoals beschreven in artikel 21.

Artikel 25 Omschrijving van de opdracht aan een externe opdrachtgever

De pedagoog die op verzoek van een externe opdrachtgever een professionele relatie aangaat met een cliënt, draagt er zorg voor dat de opdracht duidelijk omschreven is, zoals beschreven in artikel 21.

²³ Zo is bijvoorbeeld geen toestemming vereist voor het verlenen van jeugdhulp in het kader van een (spoed)machtiging gesloten jeugdhulp, een kindbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering. Ook de Wet zorg en dwang en de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg kennen verplichte vormen van zorg.

Artikel 26 Onverenigbare opdrachten of rollen

1. De pedagoog aanvaardt geen opdracht die onverenigbaar is met een eerder aanvaarde opdracht, ook als er geen sprake is van dezelfde cliënt of van dezelfde leden van het cliëntsysteem. Bij de motivering van zijn weigering neemt de pedagoog de geheimhouding van artikel 12 in acht.
2. De pedagoog expliciteert zijn verschillende rollen als hij gelijktijdig of achtereenvolgens verschillende professionele rollen heeft ten opzichte van de cliënt. De pedagoog vermijdt het vermengen van verschillende professionele rollen als deze onverenigbaar zijn met de zorg van een goed pedagoog.
3. De pedagoog die een behandelrelatie²⁴ heeft met een cliënt stelt in beginsel geen verklaring op met daarin een oordeel over de cliënt, als de pedagoog weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat deze verklaring een ander doel heeft dan de behandelrelatie, zal worden ingezet in een juridische procedure, of zal worden gebruikt om daaraan rechten te ontnemen. Dit om vermenging van rollen van de pedagoog en vermenging van doelen van de professionele relatie te voorkomen.²⁵ De pedagoog kan in een behandelrelatie wel, met toestemming van de cliënt, gegevens uit het dossier verstrekken, of het dossier, met toestemming van de cliënt, ter inzage geven aan een andere pedagoog die geen behandelrelatie heeft met de cliënt zodat deze pedagoog een verklaring kan opstellen.
4. De pedagoog is alert op situaties waarin de belangen van de cliënt, van de opdrachtgever en/of van leden van het cliëntsysteem onverenigbaar zijn. Als een dergelijke situatie ontstaat, expliciteert de pedagoog zo spoedig mogelijk zijn positiekeuze ten opzichte van alle betrokkenen.
5. De pedagoog aanvaardt geen opdracht waarbij de professionele relatie vermengd raakt, of kan raken, met de informele relatie die de pedagoog heeft met de cliënt of met leden van het cliëntsysteem. Zoals in die

²⁴ Onder 'behandelrelatie' wordt hier verstaan: iedere professionele relatie gericht op hulp, begeleiding, ondersteuning, behandeling of therapie.

²⁵ Voor meer informatie zie de [informatiebrief voor cliënten](#).

gevallen waarin er tussen de pedagoog en de cliënt of een lid van het cliëntsysteem een familie-, liefdes- of vriendschapsrelatie bestaat.

GEDRAGSREGELS TIJDENS DE PROFESSIONELE RELATIE

Artikel 27 Respect voor de waardigheid en persoonlijke levenssfeer van de cliënt

1. De pedagoog gebruikt geen methoden die de cliënt aantasten in zijn waardigheid of die verder in de persoonlijke levenssfeer van de cliënt doordringen dan noodzakelijk is voor het doel van de professionele relatie.
2. De pedagoog onthoudt zich van iedere vorm van grensoverschrijdend gedrag jegens de cliënt en het cliëntsysteem, ook als de cliënt of het cliëntsysteem dit gedrag expliciet vraagt, of daartoe uitnodigt.

Artikel 28 Beeld- en geluidsopnamen van de cliënt en van anderen²⁶

1. Als het voor het doel van de professionele relatie noodzakelijk is dat beeld- of geluidsopnamen worden gemaakt van de cliënt, vraagt de pedagoog vooraf toestemming aan de cliënt, zoals beschreven in de artikelen 5 tot en met 8. Voordat de pedagoog toestemming vraagt, informeert de pedagoog de cliënt over het doel van de opnamen en maakt hij afspraken over de bewaartermijn.
2. Is het onvermijdelijk dat bij de beeldopnamen van de cliënt ook beeldopnamen worden gemaakt van anderen dan de cliënt, dan vraagt de pedagoog ook aan hen vooraf om toestemming. Daarbij gelden de artikelen 5 tot en met 8. Voordat de pedagoog toestemming vraagt informeert hij deze anderen zoals beschreven in lid 1. De pedagoog neemt hierbij de geheimhouding in acht van artikel 12.
3. Beeld- en geluidsopnamen als bedoeld in lid 1 behoren tot het dossier.
4. De pedagoog vernietigt de beeld- en geluidsopnamen als zij niet langer noodzakelijk zijn voor het doel van de professionele relatie, uiterlijk bij de afsluiting van de professionele relatie, conform de gemaakte afspraken met de cliënt. De pedagoog kan echter besluiten om de beeld- en

²⁶ Zie voor situaties waarin de cliënt een opname wil maken van een gesprek met een pedagoog: mijn.nvo.nl/veelgestelde-vragen/mag-een-client-een-geluidsopname-maken.

geluidsopnamen ook na afronding van de professionele relatie te bewaren als hij meent dat dit noodzakelijk is in verband met de zorg van een goed pedagoog. In dat geval informeert de pedagoog de cliënt over de verlenging van de bewaartermijn als deze verlenging nog niet bij hem bekend is.

5. Voor beeld- en geluidsopnamen die de pedagoog maakt ten behoeve van opleiding en onderwijs geldt de bewaartermijn van artikel 45.

Artikel 29 Evaluatie bij het afsluiten van de professionele relatie

De pedagoog draagt er zorg voor dat de professionele relatie wordt afgesloten met een evaluatie. In deze evaluatie komen in ieder geval de zienswijze van de cliënt en, indien van toepassing, die van de opdrachtgever aan de orde. De evaluatie wordt vastgelegd in het dossier.

Artikel 30 Eenzijdig beëindigen van de professionele relatie door de pedagoog

De pedagoog kan de professionele relatie met de cliënt alleen eenzijdig beëindigen vanwege gewichtige redenen. De pedagoog neemt hierbij de zorg van een goed pedagoog in acht.²⁷

Artikel 31 Samenwerken met collega's en actief de samenwerking zoeken

1. In de relatie met collega's van gelijke of andere disciplines of sectoren is de pedagoog bereid tot uitwisseling van kennis, tot samenwerking en tot het afleggen van verantwoording over zijn handelen.
2. De pedagoog stelt zich toetsbaar op ten opzichte van collega's van gelijke of andere disciplines, opdrachtgevers, verwijzers en financiers.

²⁷ Zie hierover de NVO Handreiking Eenzijdig beëindigen van de professionele relatie: mijn.nvo.nl/publicaties/handreikingen.

Artikel 32 Samenwerken in de professionele relatie en informatieverstrekking

1. In het kader van de professionele relatie met de cliënt werkt de pedagoog samen met andere professionals als de wet hem hiertoe verplicht en in alle andere gevallen waarin de pedagoog meent dat de samenwerking in het belang is van de cliënt. De pedagoog informeert de cliënt hierover zoals beschreven in artikel 21 lid 4. De pedagoog vraagt de cliënt om toestemming voor deze samenwerking, tenzij de betrokkenheid van de andere professional(s) uit de wet voortvloeit.²⁸
2. Is of zijn de andere professional(s) direct betrokken bij de uitvoering van de professionele relatie van de pedagoog met de cliënt,²⁹ dan deelt de pedagoog de informatie over de cliënt die de andere professional(s) nodig heeft of hebben voor hun aandeel in de uitvoering van deze professionele relatie. De pedagoog hoeft hiervoor niet expliciet toestemming te vragen. De pedagoog mag ervan uit gaan dat de cliënt hiermee instemt, tenzij de cliënt heeft laten weten dat dit niet het geval is. Dit geldt ook voor de professional die optreedt als vervanger van de pedagoog. De informatieverstrekking beperkt zich tot de informatie die nodig is voor de vervangingstaken.
3. Is of zijn de andere professionals met wie de pedagoog samenwerkt, niet direct betrokken bij de uitvoering van de professionele relatie van de pedagoog met de cliënt³⁰, dan beoordeelt de pedagoog of het in het belang is van de cliënt om informatie over hem te verstrekken aan deze andere professionals. Is dat het geval dan vraagt de pedagoog toestemming van de cliënt voor deze informatieverstrekking.

²⁸ Zo vloeien de informatieverstrekking aan de gemeente in verband met de toegangstaken en de informatieverstrekking op verzoek van de gezinsvoogd tijdens een ondertoezichtstelling voort uit de wet. De pedagoog vraagt hiervoor geen toestemming aan de cliënt maar informeert hem wel over deze informatieverstrekingen.

²⁹ Bijvoorbeeld als de pedagoog samenwerkt met een onderzoeksassistent, of als de pedagoog samenwerkt met andere professionals die ook rechtstreeks zijn betrokken bij *hetzelfde type hulp, zorg, behandeling of begeleiding aan dezelfde cliënt*.

³⁰ Het gaat hier om professionals met wie de pedagoog samenwerkt omdat ze bij dezelfde cliënt zijn betrokken, maar die een *ander type hulp, zorg, behandeling of begeleiding bieden*. Bijvoorbeeld de pedagoog die samenwerkt met de huisarts of de schuldhulpverlener.

Daarbij gelden de artikelen 5 tot en met 8 evenals de artikelen 12, 13, 15 en 16. Bij het verstrekken van informatie houdt de pedagoog zich aan de zorgvuldigheidseisen van artikel 11.

Artikel 33 Verantwoordelijkheid bij samenwerken en doorverwijzen naar anderen

1. De pedagoog handelt ook in de samenwerking met andere professionals volgens de beroepscode.
2. De pedagoog werkt niet samen met, en verwijst niet door naar professionals die zorg of andere diensten bieden die in strijd zijn met de beroepscode. Zo nodig handelt de pedagoog conform artikel 17 lid 2.
3. De pedagoog verleent naar vermogen hulp en steun aan collega's, studenten en supervisanten om er aan bij te dragen dat zij het beroep professioneel kunnen uitoefenen. De pedagoog onthoudt zich van gedragingen die hen daarin kunnen schaden.
4. De pedagoog ziet toe op de naleving van de beroepscode door assistenten³¹ en stagiaires die onder zijn leiding staan.

DOSSIER

Artikel 34 Dossiervorming

1. De pedagoog legt in een dossier alle gegevens vast die noodzakelijk zijn voor de kwaliteit en de continuïteit van de professionele relatie en voor het afleggen van verantwoording over de professionele relatie. De pedagoog houdt zich daarbij aan de zorgvuldigheidseisen van artikel 11.
2. Tot het dossier behoren ook ruwe testgegevens, en beeld- en geluidsopnamen van de cliënt.
3. In geval van een dossier dat op meer cliënten betrekking heeft, richt de pedagoog het dossier zo in dat bij inzage of kopie door een van de cliënten, de informatie wordt afgeschermd over de professionele relatie die de pedagoog heeft met de andere cliënt(en).

³¹ Zoals de psychodiagnostisch medewerker.

4. De pedagoog legt zijn persoonlijke werkaantekeningen vast buiten het dossier. De pedagoog vernietigt zijn persoonlijke werkaantekeningen meteen nadat zij geen functie meer vervullen voor de voorlopige gedachtenvorming en in ieder geval op het moment dat de professionele relatie wordt afgesloten.
5. Als de pedagoog zijn persoonlijke werkaantekeningen deelt met een ander, verliezen deze gegevens de status van persoonlijke werkaantekeningen. Zij behoren dan tot het dossier en zijn ter inzage, ongeacht waar deze gegevens worden bewaard.

Artikel 35 Verantwoordelijkheid voor het bewaren van het dossier

1. De pedagoog bewaart het dossier onder eigen verantwoordelijkheid.
2. Een pedagoog in dienstverband, met een ambtelijke aanstelling of die wordt ingehuurd om bepaalde pedagogische taken te verrichten en die het dossier bewaart in het databestand van de organisatie, mag deze verantwoordelijkheid gedelegeerd achten aan de werkgever of aan de instelling die de pedagoog heeft ingehuurd, onverlet artikel 36.

Artikel 36 Verantwoordelijkheid van de pedagoog als een organisatie het dossier bewaart

Als de gegevens van een cliënt worden opgenomen in een databestand van een organisatie zoals bedoeld in artikel 35 lid 2, vergewist de pedagoog zich ervan dat de interne³² en externe toegang tot het databestand, zowel technisch als bij reglement, zodanig is afgeschermd dat de bepalingen van de beroepscode worden nageleefd, met name op het punt van de geheimhouding zoals beschreven in artikel 12.

³² Voor de interne toegang tot het dossier kunnen passende autorisaties worden toegekend aan administratief medewerkers en secretaresses, voor zover deze autorisaties nodig zijn voor hun taken, en aan andere professionals, zoals begeleiders, onderzoeksassistenten en behandelaren die gezamenlijk uitvoering geven aan de professionele relatie van de pedagoog met de cliënt.

Artikel 37 Bewaartermijn dossiers

De pedagoog bewaart het dossier twintig jaar,³³ tenzij de pedagoog of de instelling waarvoor de pedagoog werkzaam is, gebonden is aan een andere (wettelijke) bewaartermijn. De bewaartermijn wordt gerekend vanaf het jaar waarin de professionele relatie met de cliënt is geëindigd. De pedagoog kan de bewaartermijn verlengen voor zover dit nodig is voor de zorg van een goed pedagoog.

Artikel 38 Recht op inzage en kopie

1. De cliënt heeft recht op inzage in en een kopie van het eigen dossier, tenzij door inzage of kopie de persoonlijke levenssfeer van een ander onevenredig wordt geschaad. Daarbij gelden de artikelen 5 tot en met 8 evenals artikel 14. De pedagoog geeft binnen een maand een inhoudelijke reactie op het verzoek om inzage of kopie.
2. Het recht op een kopie geldt niet voor ruwe testgegevens, dit in verband met de auteursrechten die rusten op de tests en omdat de validiteit van tests afneemt als de inhoud ervan bij cliënten bekend is voordat de tests worden afgenomen. Ofschoon voor ruwe testgegevens het recht op een kopie niet geldt, behoren zij wel tot het dossier en geldt voor deze gegevens de bewaartermijn van artikel 37.³⁴
3. Als de pedagoog een cliënt inzage verleent of een kopie verstrekt, biedt de pedagoog de cliënt aan om een toelichting te geven op de inhoud van het dossier.
4. Als een advocaat namens zijn cliënt verzoekt om een kopie, verstrekt de pedagoog de kopie aan de cliënt die deze kopie desgewenst aan zijn advocaat kan geven. De pedagoog informeert de advocaat over deze werkwijze.

³³ Zie voor de bewaartermijnen van beeld- en geluidsopnamen artikel 28 lid 4 en artikel 45 lid 2.

³⁴ Zie de [Zienswijze van het College Bescherming Persoonsgegevens](#) (thans Autoriteit Persoonsgegevens) van 15 juli 2008. Kenmerk z2008-00333.

5. De ouder zonder gezag heeft geen recht op inzage in of een kopie van het dossier van zijn kind. Op zijn verzoek wordt de ouder zonder gezag van een cliënt tot 16 jaar door de pedagoog geïnformeerd over belangrijke feiten en omstandigheden die de persoon van de cliënt of diens verzorging en opvoeding betreffen, tenzij:
 - de pedagoog deze informatie niet op gelijke wijze zou verstrekken aan degene die met het gezag over de cliënt is belast; of
 - de zorg van een goed pedagoog zich verzet tegen de verstrekking van informatie.³⁵
6. Als in verband met het handelen van de pedagoog een klacht- of tuchtprocedure is ingesteld, kan de pedagoog zonder toestemming van de cliënt, in het kader van de klachtbehandeling, informatie uit het dossier gebruiken en verstrekken aan degenen die de klacht behandelen. De pedagoog verstrekt alleen de informatie die noodzakelijk is voor het verweer tegen de klacht.

Artikel 39 Recht op correctie, eigen verklaring en vernietiging

1. De cliënt heeft recht op correctie van gegevens die zijn opgenomen in het dossier, voor zover de cliënt aannemelijk kan maken dat de opgenomen gegevens feitelijk onjuist of onvolledig zijn, dan wel onrechtmatig zijn verkregen of niet noodzakelijk zijn voor het doel van de dossiervorming.
2. Het verzoek om correctie van gegevens wordt schriftelijk of digitaal ingediend, voor zover dit geen onnodige drempels opwerpt voor het uitoefenen van deze rechten.
3. Op verzoek van de cliënt voegt de pedagoog een eigen verklaring van de cliënt toe aan het dossier.
4. Ondanks de bewaartermijn genoemd in artikel 37 kan de cliënt de pedagoog verzoeken om vernietiging van (delen van) het dossier. In reactie op dit verzoek vernietigt de pedagoog (de betreffende delen van) het dossier, tenzij:

³⁵ Het wettelijk informatierecht van de ouder zonder gezag is gebaseerd op art. 1:377c BW.

- de wet de pedagoog verplicht tot het bewaren van de gegevens in het dossier;³⁶ of,
 - het bewaren van (delen van) het dossier van aanmerkelijk belang moet worden geacht voor een ander dan de cliënt; of,
 - vernietiging in strijd moet worden geacht met de zorg van een goed pedagoog.
5. De pedagoog geeft binnen een maand een inhoudelijke reactie op de verzoeken om correctie, eigen verklaring en vernietiging.

RAPPORTAGE

Artikel 40 Zorgvuldig rapporteren

1. In de rapportage beperkt de pedagoog zich tot de informatie die voor de beantwoording van de vraagstelling van belang is. De pedagoog vermeldt de beperkingen die voor de bevindingen gelden. De pedagoog neemt bij het opstellen van de rapportage de volgende regels in acht:
- de rapportage vermeldt de feiten, omstandigheden en bevindingen waarop het berust;
 - de rapportage geeft blijk van een geschikte methode om de voorgelegde vraagstelling te beantwoorden;
 - in de rapportage wordt op inzichtelijke en consistente wijze uiteengezet op welke gronden de conclusies van de rapportage steunen;
 - de rapportage vermeldt de bronnen waarop het berust, daaronder begrepen de gebruikte literatuur en de geconsulteerde personen of instanties;
 - de pedagoog blijft binnen de grenzen van zijn deskundigheid;
 - de pedagoog houdt zich aan de zorgvuldigheidseisen van artikel 11.

³⁶ Ter toelichting: Ook gedurende de bewaartermijn van twintig jaar genoemd in artikel 37 kan het vernietigingsrecht worden uitgeoefend. Het vernietigingsrecht kan *niet* worden uitgeoefend als een wet de pedagoog expliciet verplicht tot bewaren van gegevens. Zo kennen de Wet zorg en dwang en de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg voor bepaalde gegevens een verplichte bewaartermijn van vijf jaar. Ook voor het onderwijs geldt een verplichte bewaartermijn van vijf jaar voor gegevens over in- en uitschrijven van leerlingen en over schoolverzuim.

2. Omdat de rapportage deel uitmaakt van het dossier gelden voor de rapportage de bepalingen van de artikelen 34 tot en met 37.

Artikel 41 Rapportage over leden van het cliëntsysteem

1. In de rapportage beperkt de pedagoog zich bij het geven van oordelen en adviezen tot de cliënt. De pedagoog geeft geen oordelen over en adviezen aan leden van het cliëntsysteem.
2. Is het voor het doel van de rapportage noodzakelijk om informatie op te nemen over leden van het cliëntsysteem, dan beperkt de pedagoog zich, behalve in geval van de uitzondering in lid 3, tot informatie uit eigen waarneming of onderzoek.
3. Komt de pedagoog tot het oordeel dat het voor het doel van de rapportage nodig is om informatie op te nemen van een lid van het cliëntsysteem die de pedagoog niet uit eigen waarneming of onderzoek heeft verkregen, dan vermeldt de pedagoog dit uitdrukkelijk in de rapportage, evenals de bron van de informatie en de relevantie van deze informatie voor de rapportage.

Artikel 42 Rechten ten aanzien van de rapportage

1. Als de pedagoog mondeling of schriftelijk rapporteert aan een externe opdrachtgever, heeft de cliënt het recht om als eerste kennis te nemen van de inhoud van de rapportage. Rapporteert de pedagoog schriftelijk aan de externe opdrachtgever, dan biedt de pedagoog de cliënt de gelegenheid om de rapportage in te zien voordat deze wordt uitgebracht. Ook verstrekt de pedagoog een kopie van de rapportage aan de cliënt.
2. Het recht op inzage en kopie geldt niet voor delen van de rapportage die (mede) betrekking hebben op een andere cliënt waarop de vraagstelling mede is gericht of op leden van het cliëntsysteem, voor zover het weigeren van inzage en kopie noodzakelijk is in het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van deze ander(en).
3. De cliënt heeft recht op correctie van gegevens die op hem betrekking hebben, voor zover de cliënt aannemelijk kan maken:

- dat deze gegevens feitelijk onjuist of onvolledig zijn; of,
- niet noodzakelijk zijn voor het beantwoorden van de vraagstelling; of, onrechtmatig zijn verkregen.

De pedagoog brengt correcties aan voordat de rapportage aan de externe opdrachtgever bekend wordt gemaakt.

4. Als de cliënt hierom verzoekt, voegt de pedagoog een eigen verklaring van de cliënt toe aan de rapportage. De eigen verklaring wordt aan de rapportage toegevoegd voordat deze aan de externe opdrachtgever wordt bekend gemaakt.

Artikel 43 Blokkeren van de rapportage

1. De cliënt heeft het recht om de schriftelijke of mondelinge rapportage aan de externe opdrachtgever te blokkeren.
2. Het blokkeringsrecht geldt niet als de rapportage mede betrekking heeft op andere cliënten en het doel van de rapportage of de belangen van die andere cliënten zich tegen de blokkering verzetten.
3. De cliënt heeft geen blokkeringsrecht voor zover dit uit de wet voortvloeit. Dit is onder meer het geval als:
 - de pedagoog als onafhankelijk gedragswetenschapper rapporteert over de noodzaak van gesloten jeugdhulp zoals bedoeld in artikel 6.1.2 lid 5 Jeugdwet;
 - de gezinsvoogd als externe opdrachtgever, in verband met de uitvoering van de ondertoezichtstelling, de opdracht heeft gegeven voor de rapportage en op grond van de informatieplicht van de pedagoog verzoekt om over de inhoud van de rapportage te worden geïnformeerd, zoals bedoeld in artikel 7.3.11 lid 4 Jeugdwet;³⁷
 - de pedagoog in opdracht van de rechter rapporteert.

³⁷ Op grond van deze wettelijke informatieplicht verstrekt de pedagoog bij rapportages waarvan *een ander dan de gezinsvoogd* de opdrachtgever is, op verzoek van de gezinsvoogd, de informatie uit de rapportage die noodzakelijk is voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling.

4. Als de uitzonderingen op het blokkeringsrecht van lid 2 en lid 3 niet aan de orde zijn heeft de cliënt in beginsel recht op blokkering. De pedagoog kan tot het oordeel komen dat het toekennen van het blokkeringsrecht aan de cliënt, in verband met een zwaarwegend belang, in strijd is met de zorg van een goed pedagoog. In dat geval kan de pedagoog (delen van) de rapportage toch aan de externe opdrachtgever verstrekken.
5. Als de cliënt op grond van lid 2, 3 of 4 van dit artikel geen recht heeft op blokkering:
 - wijst de pedagoog de cliënt hierop voordat hij de professionele relatie aangaat of, in geval van lid 4, zodra hij tot de afweging komt dat het blokkeringsrecht moet worden geweigerd;
 - wijst de pedagoog de cliënt op de mogelijkheid om zijn bezwaren tegen de rapportage als eigen verklaring toe te voegen aan de rapportage voordat deze aan de externe opdrachtgever bekend wordt gemaakt.

VERSTREKKEN VAN GEGEVENS IN VERBAND MET WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK, ONDERWIJS, SUPERVISIE EN INTERVISIE

Artikel 44 Verstrekken van gegevens voor onderzoek en onderwijs

Voor wetenschappelijk onderzoek, statistiek of publicaties bestemd voor onderwijsdoeleinden, mag de pedagoog op verzoek informatie aan een derde verstrekken, voor zover deze informatie niet is te herleiden tot individuele personen. Voor het verstrekken van informatie die wel is te herleiden tot individuele personen vraagt de pedagoog toestemming aan de cliënt. Daarbij gelden de artikelen 5 tot en met 8.

Artikel 45 Beeld- en geluidsopnamen voor onderwijs en voorlichting

1. Als de pedagoog beeld- en geluidsopnamen maakt voor onderwijs of voorlichting vraagt hij hiervoor vooraf toestemming aan de cliënt. Daarbij gelden de artikelen 5 tot en met 8. Bij het gebruik van deze opnamen spant de pedagoog zich in om de anonimiteit van de cliënt zoveel mogelijk te waarborgen.

2. De beeld- en geluidsopnamen worden niet langer dan vijf jaar gebruikt. Na deze termijn worden de opnamen vernietigd, tenzij de pedagoog opnieuw toestemming aan de cliënt heeft gevraagd en gekregen om de opnamen voor een nieuwe termijn van vijf jaar te gebruiken.

Artikel 46 Informatieverstrekking voor supervisie en intervisie

1. In het kader van supervisie en intervisie verstrekt de pedagoog zo mogelijk geanonimiseerde informatie over de cliënt en de leden van het cliëntsysteem aan de participanten.
2. Is het niet mogelijk om de informatie geanonimiseerd te verstrekken, bijvoorbeeld bij het gebruik van beeldmateriaal, en is deze wel noodzakelijk gelet op het doel van de supervisie, dan vraagt de pedagoog toestemming aan de cliënt voor het verstrekken van de tot de cliënt herleidbare informatie.

COLLEGE VAN TOEZICHT EN COLLEGE VAN BEROEP

Artikel 47 Colleges van Toezicht en Beroep

Voor de handhaving van deze beroepscode kent de NVO een College van Toezicht en een College van Beroep.

Artikel 48 Reglement voor de Colleges van Toezicht en Beroep

Samenstelling en werkwijze van de beide Colleges zijn geregeld in het door het bestuur van de NVO vastgestelde en bij de beroepscode horende Reglement voor het College van Toezicht en het College van Beroep van de NVO.³⁸

Aldus vastgesteld door de ledenraad van de NVO op 26 september 2024.

³⁸ Zie: nvo.nl/kwaliteit/beroepscode-en-tuchtrect/tuchtrect.

OUDERSCHAP, GEZAG EN (ECHT)SCHEIDING

Juridisch ouderschap: beschrijft de formele ouder-kindrelatie

De wet wijst als de juridische moeder aan de vrouw¹ uit wie het kind geboren is.

NB:

- Juridisch moederschap ontstaat door de geboorte, ook als er bijvoorbeeld een eikel van een ander bij de vrouw is ingebracht;
- Een vrouw wordt ook de juridische moeder door adoptie.

De wet wijst als juridische vader of duo-moeder aan de man of vrouw die:

- met de moeder is getrouwd² op het moment van de geboorte;
- een kind erkent;
- door de rechter als vader of duo-moeder van het kind wordt aangewezen (op verzoek van de moeder of het kind);
- een kind adopteert.

NB:

Een kind heeft maximaal twee juridische ouders.

Gezag: geeft aan wie er zeggenschap heeft over een kind tot 18 jaar

Degene die het gezag heeft, is de wettelijk vertegenwoordiger van de minderjarige. Dit wil zeggen dat deze persoon verantwoordelijk is voor de verzorging, opvoeding en veiligheid van het kind en de belangrijke beslissingen in de opvoeding neemt, zoals schoolkeuze, woonplaats en wel of geen hulp of behandeling.

¹ De wetgeving over ouderschap kent twee geslachten: man en vrouw en koppelt de geboorte aan de vrouw. Juridisch gezien is bijvoorbeeld een transman die een kind baart de moeder.

² Onder huwelijk wordt in deze bijlage ook het geregistreerd partnerschap verstaan. Geregistreerd partnerschap heeft v.w.b. juridisch ouderschap en gezag dezelfde gevolgen als een huwelijk.

Ouderlijk gezag of voogdij

Het gezag is doorgaans in handen van de ouder(s) van het kind. Oefent een niet-ouder het gezag uit, dan heet het gezag *voogdij*. De rechtbank benoemt een voogd als beide ouders zijn overleden of als het gezag van beide ouders door de rechter is beëindigd. Ook voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen wordt een voogd aangewezen (van Stichting NIDOS).

NB:

- De gezinsvoogd organiseert bij een ondertoezichtstelling (ots) hulp en steun in het gezin. Anders dan een voogd heeft een gezinsvoogd *geen* gezag, want de ouders houden bij een ots het gezag.³
- Adoptieouders oefenen vanaf de adoptie ouderlijk gezag over hun kind uit.
- In principe wordt het gezag uitgeoefend door meerderjarigen. Een 16- of 17-jarige vrouw die een kind verwacht, kan de rechtbank verzoeken haar meerderjarig te verklaren zodat zij zelf het gezag uit kan oefenen. Is de vrouw nog geen 16 jaar, doet een 16- of 17-jarige vrouw geen verzoek, of weigert de rechtbank het verzoek, dan benoemt de rechter een voogd over het kind. Vaak wordt een ouder of een ander familielid van de vrouw dan als voogd benoemd.⁴

Gezamenlijk gezag van ouders

Als een kind *tijdens een huwelijk* wordt geboren, hebben ouders meteen vanaf de geboorte samen het gezag. Dat gebeurt automatisch, ze hoeven daar geen stappen voor te zetten.

Als ouders niet getrouwd zijn, krijgt alleen de moeder door de geboorte automatisch het gezag.

Als een kind wordt geboren uit een moeder die op het moment van de geboorte niet is getrouwd, kan zij een man of een vrouw toestemming

³ Alleen als een kind uit huis is geplaatst, kan de rechter in bijzondere gevallen de gezinsvoogd machtigen om beslissingen te nemen over hulp, behandeling en/of schoolkeuze.

⁴ Wordt de moeder 18 jaar, dan kan ze de rechtbank verzoeken haar met het gezag te belasten en de voogdij over haar kind op te heffen.

geven om haar kind te erkennen. In dat geval oefenen de moeder en de erkenner, na de erkenning, als regel automatisch samen het gezag uit.

NB:

De regel dat een erkenner automatisch gezamenlijk gezag krijgt met de moeder geldt pas *sinds 2023 en heeft geen terugwerkende kracht*.

Is een kind erkend vóór 2023, dan is de erkenner door de erkenning alleen juridisch ouder geworden. Voor gezamenlijk gezag moeten de moeder en de erkenner het gezamenlijk gezag digitaal inschrijven in het gezagsregister bij de rechtbank.⁵

Gezamenlijk gezag van ouders nadat de relatie is verbroken

Ouders die samen het gezag hebben, blijven – in ruim 90% van de gevallen – ook na hun (echt)scheiding gezamenlijk gezag uitoefenen. Dit betekent dat beide ouders, ongeacht bij wie het kind woont, evenveel over het kind te zeggen hebben. Alleen in uitzonderlijke gevallen – kort gezegd als gezamenlijk gezag de kinderen ernstig beschadigt en verbetering van de situatie niet in zicht is – kan een rechter op verzoek van de ouder(s) het gezag aan één van hen toewijzen. In dat geval heeft één ouder het gezag en dus zeggenschap over het kind. De andere ouder heeft geen gezag meer, maar blijft wel de juridische ouder van het kind.

Toestemming

Toestemming van beide gezaghebbende ouders nodig

Voor hulp, behandeling, begeleiding, diagnostiek, wetenschappelijk onderzoek en dergelijke is toestemming nodig van beide gezaghebbende ouders.

Bij toestemming voor *informatieverstrekking* over het kind, mag ervan uit worden gegaan dat de ene gezaghebbende ouder mede namens de andere gezaghebbende ouder toestemming geeft, tenzij:

⁵ Volledigheidshave wordt er op gewezen dat bij een erkenner zonder gezag, automatisch gezamenlijk gezag ontstaat als hij of zij met de moeder trouwt of een geregistreerd partnerschap aangaat.

- er aanwijzingen zijn dat de andere ouder het er mogelijkwijs niet mee eens is;
 - de informatieverstrekking de andere ouder raakt;
 - de informatieverstrekking verstreckende/ingrijpende gevolgen kan hebben.
- In deze gevallen moet er wel aan beide gezaghebbende ouders toestemming worden gevraagd.

Positie van jongeren vanaf 12 en 16 jaar

Ofschoon het gezag doorloopt tot 18 jaar, zijn jongeren in de gezondheidszorg en in de jeugdhulp al vanaf hun 16e jaar zelfstandig. Zij beslissen zelf over hulp en behandeling en oefenen hun rechten zelfstandig uit.

Tussen 12 en 16 jaar oefenen jongeren hun rechten samen met hun gezaghebbende ouders uit. Dan is er als regel toestemming van de gezaghebbende ouders en de jongere nodig.

Voor kinderen tot 12 jaar geldt dat hun gezaghebbende ouders voor hen beslissen en hun rechten uitoefenen.

Gezaghebbende ouders zijn het niet met elkaar eens over hulp of onderzoek

Geeft de ene gezaghebbende ouder wel toestemming en de andere niet, dan geldt dit als een weigering en kan de behandeling, begeleiding of de diagnostiek niet doorgaan.

Vervangende toestemming rechtbank

Als het echt niet lukt om de gezaghebbende ouders op één lijn te krijgen, kan een gezaghebbende ouder (niet de pedagoog) de rechtbank via een advocaat verzoeken om vervangende toestemming te geven.

Bijvoorbeeld voor: behandeling, begeleiding of diagnostiek, een verhuizing of plaatsing op een school.⁶

⁶ Er is geen vervangende toestemming nodig van de rechtbank als gezaghebbende ouders van mening verschillen over (jeugd)hulp of medische behandeling van hun kind tussen 12 en 16 jaar dat de hulp of behandeling zelf wel wenst. Zie art. 6 lid 2 NVO Beroepscode.

Informatierecht van de ouder zonder gezag

De juridische ouder zonder gezag heeft, *als hij daar om vraagt*, recht op informatie van professionals zoals de pedagoog, over zijn kind: wanneer de hulp of het onderzoek begon, of deze al is afgesloten, de doelstelling van de hulp of het onderzoek en de resultaten daarvan. De pedagoog heeft geen toestemming van de gezaghebbende ouder en de jeugdige nodig voor het informeren van de ouder zonder gezag omdat deze ouder een wettelijk recht heeft op de informatie.

NB:

- De pedagoog kan besluiten om de ouder zonder gezag niet of maar gedeeltelijk te informeren als de pedagoog meent dat het informeren van de ouder zonder gezag in strijd is met de zorg van een goed pedagoog.
- Het recht op informatie van de ouder zonder gezag geldt tot het zestiende jaar van het kind.

NB: De ouder zonder gezag heeft geen recht op inzage in het dossier.

Positie pleegouder

Een pleegouder voedt een kind in zijn gezin op, maar heeft geen gezag. Is het kind onder toezicht gesteld en uit huis geplaatst in een pleeggezin, dan is het gezag in handen gebleven van de ouders. Zij moeten toestemming geven voor hulp, behandeling en onderzoek. Heeft de rechter het gezag van de ouders beëindigd en het kind in een pleeggezin geplaatst, dan oefent doorgaans (een medewerker van) een gecertificeerde instelling de voogdij over het pleegkind uit. In dat geval moet de voogd toestemming geven voor hulp, behandeling en onderzoek.

NB:

Als de ouders geen gezag meer hebben en de plaatsing van het pleegkind in het pleeggezin definitief is, kan de rechtbank in sommige gevallen, op verzoek van de pleegouder, het gezag aan de pleegouder toewijzen.

Deze wordt de *pleegouder-voogd* genoemd. Heeft een kind een pleegouder-voogd dan moet aan hem toestemming voor begeleiding, behandeling en diagnostiek worden gevraagd en oefent hij de dossierrechten uit, net zoals gezaghebbende ouders.

Gezagsregister

Het gezagsregister is openbaar. Informatie over het gezag over een kind is schriftelijk (en bij sommige rechtbanken ook telefonisch) op te vragen bij iedere rechtbank.

Het gezagsregister biedt geen volledig overzicht van het gezag over minderjarigen. Het register bevat rechterlijke uitspraken over het gezag én de inschrijving van gezamenlijk gezag van de moeder en de erkenner (bij erkenningen van vóór 2023).

In het gezagsregister is o.a. terug te vinden:

- éénhoofdig gezag na (echt)scheiding;
- gezamenlijk gezag van de moeder en de erkenner (bij erkenning vóór 2023);
- geen gezamenlijk gezag van de moeder en de erkenner (bij erkenningen vanaf 2023);
- kindbeschermingsmaatregelen;
- adoptie.

In het gezagsregister is *niet* terug te vinden:

- gezag dat bij de ouders of bij de moeder automatisch ontstaat bij de geboorte;
- gezag dat een gezaghebbende ouder alleen voortzet na het overlijden van de andere gezaghebbende ouder;
- gezag dat ouders na hun (echt)scheiding gezamenlijk voortzetten.

REFERENTIETABEL NUMMERING ARTIKELEN NVO BEROEPSCODE 2021 EN 2025

2021	2025	2021	2025
1	1	23	26
2	2	24	27 lid 1
3	3	25	27 lid 2
4	4	26	32
5	5, 6	27	29
6	8	28	28
7	7	-	30
8	7 lid 2	29	31, 32
9	9	30	33
10	10	31	34
-	11	32	35
11	12	33	36
11 lid 6	13	34	37
11 lid 7	14	35	38
12	15	36	39
13	16	37	40
14	17	38	41
15	18	39	42
16	19	40	43
17	20	41	-
18	21	42	44
19	22	43	45
20	23	44	46
21	24	45	47
22	25	46	48

Colofon

Ontwerp en vormgeving:
de Toekomst
www.detoekomst.nl

Drukwerk:
drukkerij de Toekomst
www.detoekomst.nl

Uitgave:
Nederlandse vereniging van
pedagogen en onderwijskundigen

Churchillaan 11
3527 GV Utrecht

t (030) 232 24 07

info@nvo.nl
www.nvo.nl

Copyright © 2025 NVO Nederlandse Vereniging van Pedagogen en
Onderwijskundigen

Niets uit deze beroepscode mag worden verveelvoudigd, opgeslagen of in
een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige
vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën,
zonder voorafgaande toestemming van de NVO.